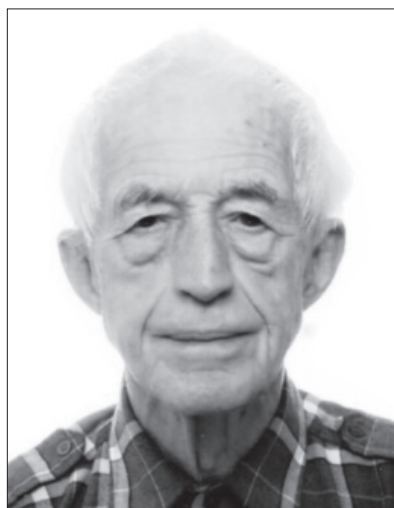

Setkávání sociologie a geografie: Michal Illner oslavil osmdesáté narozeniny

V letošním roce (19. května 2014) oslavila v plné síle krásné kulaté narozeniny jedna z nejvýraznějších osobností české sociologie, JUDr. Michal Illner. K jubileu se hodí připomenout dosavadní dílo a zároveň přinést i osobní zkušenost ze setkávání a společných prožitků s oslavencem. Při tomto úkolu jsem však narazil na významnou konkurenci v podobě nejbližších Illnerových spolupracovníků a přátel, kteří sepsali laudatia v předchozích letech. Jiří Musil [2004, 2009] hovořil u příležitosti 70. narozenin na stránkách Sociologického časopisu / Czech Sociological Review o roli přátelství a u příležitosti dalších půlkulatín představil profesní život oslavence ve třech obdobích jeho kariéry, zároveň ocenil zejména Illnerovu profesní soustředěnost a loajalitu k pracovišti. Podle Musilových informací bude příští rok příležitost k další oslavě, totiž neuvěřitelným 50 letům, které Michal Illner prožil v Sociologickém ústavu AV ČR. Tomáš Kostelecký ve dvou příspěvcích v časopise Demografie [2004, 2009] připomenul zejména stěžejní publikace, členství v množství institucí a organizační zásluhy. Dovolte, abych se vkradl mezi tyto „těžké váhy“ (všichni tři pánové včetně oslavence působili jako ředitelé Sociologického ústavu) a podělil se o vlastní zážitky ze setkávání s jubilantem, která lze také vnímat jako setkávání sociologie a geografie. Jak si zpětně uvědomuji, je stále více zřejmé, že tato setkávání měla zejména pro obor urbánních studií v Česku zcela zásadní význam.

© Archiv Michala Illnera

JUDr. Michal Illner

První mé setkání s Michalem Illnerem se datuje k začátku zimního semestru roku 1990, kdy se začaly na Přírodovědecké fakultě UK konsolidovat nové „porevoluční“ sylaby studijních oborů. Jako první jsme v rámci druhého ročníku shodou okolností vyslechli zcela nově připravenou přednášku Michala Illnera „Základy sociologie“. Pro většinu z nás byly tyto přednášky něčím zcela novým a odlišným. Zjistili jsme, že město lze zkoumat také v jeho vnitřním členění, nikoliv pouze jako bod na mapě, dozvěděli jsme se o roli komunit, sociálních skupin i o metodách výzkumu na pomezí sociologie a sociální geografie. Nejvíce mne však zaujala brilantně představená chicagská škola, ale také například sociometrie a další témata, která řadu kolegů doposud inspirovala k práci. A tak se stalo, že

se pomalu po Kühnlových, Hamplových a Illnerových přednáškách můj profesní zájem odkláněl stále více od kartografie k sociální geografii, městu a osídlení. Dnes si s Michalem Illnerem vzájemně „posíláme“ magisterské a doktorské studenty a doporučujeme kurzy urbánních studií, naši studenti si zapisují zejména vynikající Illnerovy přednášky „Sociologie sídel a „Praha: kapitoly ze sociologie města“ na Fakultě sociálních věd UK.

Michal Illner funguje zároveň jako přísný, avšak vstřícný oponent řady geografických studentských a odborných prací. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že jeho konstruktivní kritika s náměty na vylepšení byla vždy přínosná, ať už se jednalo o editorské poznámky, oponentní posudky nebo glosy v četných konferenčních diskusích. Právě zde se projevuje Illnerova profesní soustředěnost, o které hovoří Musil, která je doprovázena systematickým analytickým přístupem. Kolikrát jsem již slyšel Illnerův výčet (jakýsi utříděný a kompletní seznam) aspektů a faktorů, které cíleně zasahovaly nejpodstatnější části hodnoceného tématu? Takto lze Michala Illnera potkat jako hlavního speakera na velkých konferencích nebo jako nadšence v oboru při různých praktických setkáních nad obyčejnými každodenními problémy např. v malých obcích.

Michal Illner byl v letech 1993–2001 ředitelem Sociologického ústavu AV ČR. Od roku 1990 pracoval jako člen redakčního kruhu a následně také redakční rady Sociologického časopisu / Czech Sociological Review. Pro propojení a rozvoj regionální sociologie a sociální geografie je ale nejdůležitějším počinem založení oddělení Lokálních a regionálních studií, které patří k nejbližším výzkumným pracovištím právě pro naši katedru a je s ní provázané řadou profesních i osobních vztahů. Podle podkladových materiálů, které dnes slouží k posouzení publikační aktivity, je zřejmé, že Michal Illner je především velice produktivní výzkumník a autor. Ze seznamu publikovaných prací, ve kterém figuruje 134 Illnerových publikací, je patrné, že jádro jeho díla tvoří kapitoly v anglicky a německy psaných knihách zahraničních nakladatelství. Jeho práce je tak zcela jistě stejně známá českému i zahraničnímu publiku. Z časopisů je nejvíce příspěvků publikováno v Sociologickém časopise. Pro geografa jsou nejceněnější zejména práce v monotematických číslech Sociologického časopisu, které Michal Illner editoval. V roce 2003 vyšlo číslo „Soudobé město v měnící se společnosti“, které Illner sestavil právě z příspěvků urbánních sociologů a geografů. Podobný význam mají i příspěvky do série knížek věnovaných veřejné správě ve spolupráci Sociologického ústavu, Přírodovědecké fakulty UK a University of Amsterdam, z nichž první (*Changing Territorial Administration in Czechoslovakia*) také editoval. Z dalších knižních publikací bychom měli vyzdvihnout například *Sociální ukazatele* (1980), *Local Democracy and the Processes of Transformation in East-Central Europe* (1996), *Central Europe in Transition: Towards EU Membership* (2001), *Local Democracy in Post-Communist Europe* (2003).

Regionální záběr Illnerovy práce je velice široký, od výzkumu venkovských obcí, menších měst až po speciální pozornost věnovanou Praze. Dodnes mne udivuje, s jakou přesností a předvídavostí hodnotili Musil s Illnerem scénáře a per-

spektivy vývoje hlavního města již dva roky po sametové revoluci, jak přesně pojmenovali procesy a problémy nejen v systému osídlení Česka, ale také v budoucím vývoji vnitřní diferenciaci města. Ačkoliv Michal Illner využívá neobvykle širokou znalost teoretických konceptů, o studované problematice vždy uvažuje s unikátním vhledem zohledňujícím zejména lokální a regionální specifika.

Jak je z uvedených odstavců zřejmé, setkávání Michala Illnera s geografii je časté, pro náš obor osvěžující a inspirativní. Chtěl bych na tomto místě oslavenci poděkovat nejen za jeho „geografické působení“, ale také za vstřícný a lidský přístup, který v jeho pedagogické i výzkumné kariéře jistě zažilo mnoho studentů i kolegů. Hlavně však přeji hodně zdraví, spokojenosti i chuť do další práce za sebe i za všechny kolegy, přátele a spolupracovníky.

Martin Ouředníček

Literatura

- Kostecký, T. 2004. „JUDr. Michal Illner má sedmdesát let.“ *Demografie* 46 (2): 134–135.
 Kostecký, T. 2009. „JUDr. Michal Illner se dožívá sedmdesáti pěti let.“ *Demografie* 51 (2): 138–139.
 Musil, J. 2004. „Zanedbávané téma: přátelství v soudobých společnostech.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 40 (4): 519–523.
 Musil, J. 2009. „75 let Michala Illnera – soustředěnost a loajalita.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 45 (5): 1073–1075.